

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 8

XI aastakäik

1935

Tellimise hind postiga:

aastas	100 senti
6 kuu peale	55 "
1 " "	10 "
Välismaale aastas	150 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toim.: Tallinn, Lai tän. 38, k. 4
Telefon 448-35.

Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.

Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk.	kr. 20.—
1/2 "	" 10.—
1/4—6.— ja 1/8 lhk. "	" 3.—
Teksti ees — 50% kallim	

Tervishoiu 5—7 aastaku kavatsuste puhul.

L. Johanson.

Riigi tervishoiu- ja hoolekandevalit-
sus on pöördunud omavalitsuste poole
palvega, et need koostaksid tervishoiu
alal 5—7 aasta kohta kindlad kavad.
Oma ringkirjas puudutab t.-h. valitsus
senist tegevust tervishoiu alal korralda-
misel Eesti omariikluse kestusel ning
märgib, et rahva üldine surevus on
tunduvalt langenud. Enne 1918. a. ja
ka enne 1914. a. oli see 1000 elaniku
kohta 19—22, nüüd 1934. a. aga 14,1.
Senist tegevust on pidurdanud raha-
puudus.

Peab tunnustama, et Eesti iseseis-
vuse ajal on tervishoiu ja hoolekande
alal, hoolimata läbielatud majandusli-
kest raskustest ja rahapuudusest, teh-
tud võrdlemisi palju tööd, kuigi mõ-
nedki omavalitsused oma tegelastega
olid väga alalhoidlikud ega teadnudki,
mida on tarvis teha. Mõnedki silma-
paistvamad omavalitsuse tegelased on
avaldanud seisukohti, mis on vaenuli-
sed sotsiaalsele ja tervishoidlikule
arengule. Siiski on suudetud, peami-
selt just keskvalitsuse algatusel ja toe-
tusel, teostada koha peal rohkesti üles-
andeid, mis rahvatervishoiu seisukohalt
on vajalised. Ja vististi on seegi mõ-
jutanud surevuse langust.

Ei saa aga siiski ütelda, et Eestis
tervishoidlikud olud oleksid eeskujuli-
kud. Ei saa seda ütelda ei maa ega

linna kohta. Muidugi oleneb ka ter-
vishoid õige suurel määral rahva kul-
tuurilisest, majanduslikust ja sotsiaal-
sest elutasemest. Madalad palgad, ras-
ked töötingimused, tööpuudus, majan-
duslik kitsikus jne. — kõik see mõju-
tab omakorda rahva tervishoidlikku
olukorda.

Ei ole lähem minevik ka teistes ri-
kides olnud hea. Kuigi rahva loomu-
likku juurekasvu mõjutavad mitmesu-
gused tegurid, siiski avaldab ka siin
oma mõju mitte ainult kultuuriline,
vaid ka sotsiaalne ja majanduslik sei-
sukord.

On küll tõsi, et rahva surevus Eestis
onunduvalt langenud võrreldes vene
ajaga ja sõjaajaga, aga rahva loodus-
lik juurekasv on ka Eestis väga väike
— 1934. a. ainult +1,3. Ei olnud 1934.
a. sündinud 1000 elaniku kohta enam kui
ainult 15,4, missugust koefitsienti pee-
takse madalaimaks Euroopas. Sündivus
andis ülekaalu surevusest ainult 1409
inimese võrra.

Eestis oli looduslik juurekasv statis-
tika büroo andmeil:

1925. a.	+3,4
1926. "	+1,7
1927. "	+0,3
1928. "	+2,0
1929. "	—1,0
1930. "	+2,6

1931. a.	+1,3
1932. „	+2,8
1933. „	+1,5
1934. „	+1,3

Üldiselt: väga väike.

Muidugi näeme ka teistes riikides, välja arvatud mõned, suurt langust. Võtame näiteks Saksamaa, Inglismaa, Šveitsi ja Rootsi, kus tuhande inimese kohta oli looduslik juurekasv:

A a s t a d	Saksa- maa	Inglis- maa	Šveits	Rootsi
1891—1896	18,0	11,8	7,0	10,8
1896—1900	14,7	11,5	10,8	10,8
1901—1905	14,4	12,0	10,3	10,6
1906—1910	14,1	11,6	10,0	12,2
1911—1913	11,8	10,2	8,4	9,1
1921—1925	8,8	7,7	7,0	7,1
1926—1930	6,6	4,6	5,4	3,8
1932	4,3	3,3	4,6	2,3

Kuidas sotsiaalne viletsus, tööpuudus ja vaesus mõjutab rahva arvu vähenemist, seda näeme kujukalt Poolast, kus laste surevus oli esimesel eluaastal Varssavis 1930. a. 12,4 ja 1932. a. 14,3 iga 100 sünnituse kohta, Lodzis aga isegi 16,8 ja 18,1.

Saksamaal, Berliini töölisrajoonis Neukölnis, on lastest ainult 29 prots. rahuldava füüsilise seisukorraga, kuna 49 prots. on see halb. 40 prots. on rahhiit, 10 prots. läheb kooli söömata, 49 prots. ei saa sooja lõunat, 10 prots. ei vaheta pesu, sest neil on ainult üks särk või pole sedagi, 53 prots. pole sooja palitut, 54 prots. pole korralikke jalanõusid jne.

Poolas on vastava instituudi uuringute järgi koolilastest 80 prots. tiisikushaiguse sümptoomid.

Poolas 20 prots., see on 1 miljon koolialise, jääb alghariduseta koolide vähesuse ja vaesuse pärast.

Austrias pole olukord parem.

Muidugi on need riigid, kus viimasel ajal laste hoolekannet, kodusid ja ravi-asutusi asendavad sundtöö ja koonduslaagrid, mis noori hävitavad, rikuvad füüsiliselt ja vaimselt.

Saksamaa, Austria, Poola ja mõned teised riigid on aga tänapäeval allikaiks, kust ammutatakse uusi ideid ja eeskujusid ka rahva tervishoiu ja hoolekande, üldse sotsiaalpoliitika, alal. Nii oleme pidanud lugema ühest mõjuvast

Eesti lehest pikki kirjeldusi pealkirja all: Vildak hoolekanne. Selle sisu pole mitte tervishoiu ja hoolekande arendamine otstarbekaimail aluseil, vaid senise töö ja tegevuse piiramine.

Seepärast on tervitatav, kui tervishoiu- ja hoolekandevalitsus nõuab maa- ja linnavalitsustelt üksikasjalisi pike-maajalisi kavu selleks, et rahva tervishoidu ja heaolu tõsta.

Siin on veel õige palju teha, eriti laste tervishoiu alal. Meil on maal teenistuses instruktorid, kes annavad perenaistele nõu — loomatervishoiu alal. See on tarviline. Korraldamata on veel nõuannelaste kasvatamiseks. Koolist toovad noored palju tarkust ja teadmisi, ka säärest, mida nad ei saa rakendada tegelikus elus. Väga puudulikud on aga meie kodudes, perekondades teadmised laste, eriti ka imikute tervishoiu ja kasvatamise alalt.

Kodu võiks olla tervem, kui emadel (ka isadel) oleks enam vastavaid teadmisi.

Kuigi Eestis kõneldakse arstide üleküllusest, pole arstiabi ja sünnitusabi maal siiski igal pool kättesaadav. Just tarvilise korralduse puudumisel. Ka haiglad ei rahulda sageli algelisi imaidki nõudmisi. Isegi pealinnas on alatine ruumipuudus. Näiteks on laste haiglasse paigutamine, kui tegemist pole nakkushaigusega, sageli võimatu: pealinnasgi puudub laste haigla.

Kavas peaks just esikohal olema — laste tervishoid kodus ja koolis. Ühtlasi ka hoolitsemine ema eest. Ka siin on mõndki tarvis teha selleks, et laps sünniks tervena ja imikuna ei sureks, vaid areneks terveks imimeseks.

Haiguskindlustusseaduse alusel loodud haigekassad on ka eesti rahva tervishoiu alal teinud suurt tööd. Nad on võimaldanud hulkadele ravi, kes sotsiaalkindlustuseta sellest oleksid jäänud ilma. Nad on võimaldanud haigeile ja nende perekondadele töövõime-tuse korral eluülpidamist, teostanud emakaitset raseduse ja sünnitamise ajal ja selle järelkuudel. Haigus- ja

emadekindlustuse laiendamise kõigi palgaliste kohta oleks suureks sammuks edasi rahvatervishoiu alal. Seepärast ei vaja Eesti mitte haiguskindlustuse ümberkorraldamist Saksa, Austria ja Poola eeskujul, nagu seda mõnelt poolt on soovitatud, vaid sotsiaalkindlustuse arendamist selles suunas, et neist hüvedest võimalikult suuremal hulgal.

Ka sanatooriumide ja puhkekodude, lastesõimede, lasteaedade jne. alal on veel küllalt teha.

Tiisikuse vastu võitlemine toob eriülesandeid.

Senisest suuremat tähelepanu tuleb pöörda ka töötervishoiule. Seni on valitsenud tööasutustes tervishoiu suhtes siiski sageli päris anarhhia: ei täideta algelisigi nõudeid. Määrused on puudulikud ja järelevalve võrk. Tööasutusteks kasutatakse ruume, mis tervishoidlikult on selleks kõlbmatud. Siin on uued korraldused tarvilised.

Missugused on meie olud veel õhupuhtuse ja puhta joogivee suhtes, sellest on tüübilisimaks näiteks ülikoolilinn Tartu: siin puudub vee-

värk, aga ka raiskvee-kanalisatsioon. Sama puudus on osalt ka Tallinna kui pealinna aguleis. Väikelinnades ja aleveis on olud osalt päris halvad.

Tolmu vastu võitlemiseks ei ole seni tehtud kuigi palju, isegi mitte Tallinnas. Siin mürgitab õhku lisaks veel paks suits, mis tõuseb linnaomavalitsuse ja eraettevõtete, aga ka raudtee ettevõtete ja vedurite korstnaist.

Toitlusele ja toidu puhtusele on seni pöördud vähe tähelepanu. Linnades puuduvad isegi veel ajakohased turuhooned, peale Tallinna lihakarnide-maja.

Et nakkushaiguste vastu võitlemisel veel midagi puudub, seda nägime alles hiljuti tüüfuse puhul Tallinnas ja selle ümbruses, kus turustati piimapropaganda ajal tüüfusepesadest piima.

Ka kooli tervishoid jätab veel palju soovida: eeskujulikke koolimaju on veel vähe. Koolilaste tervishoid, laste järelevalve, toitlustamine, defektide kõrvaldamine jne. vajab suuremat tähelepanu.

Loodame, et tervishoiu- ja hoolekan- devalitsuse süstemaatilise töö tagajärjel Eestis rahva tervishoid ja heaolu paraneb.

19. rahvusvaheline töökongress.

40-tunnilisele tööädalale põhimõtteline tunnustus.

Aug. Gustavson.

I.

Järjekordne, nimelt 19. rahvusvaheline töökongress peeti käesoleval aastal Genfis 4.—25. juunini eriti siusika päevakorra ja rohke osavõtjate arvuga.

Kongressil oli esindatud tervelt 52 riiki (senine rekord 51 riiki — 1930. a.), neist 3 riiki, nimelt: P.-Ameerika, N. Vene ja Afganistan, kui uued liikmed, esmakordselt.

Neist kaks viimast küll puuduliku delegatsiooniga (1 esindaja), kuid P.-Ameerika oli selle eest esindatud nii kvantitatiivselt kui ka kvalitatiivselt eriti hästi.

Kongressi päevakord sisaldas 7 eriküsimust, nimelt:

1. Pensioniõiguste säilitamine emigrantidel.
2. Naiste töö allmaa-kaevandusis.
3. Tööpuudus noorte inimeste seas.
4. Tööliste rekruteerimine kolooniais.
5. Palgaline puhkeaeg.
6. 40-tunniline tööädal, eriti: a) avalikel töödel; b) klaaspudelitööstuses; c) ehitustöö-

del; d) raua- ja terasetööstuses; e) söetööstuses.

7. 1931. a. vastuvõetud söekaevanduste tööaja konventsiooni osaline revideerimine.

Peale nende küsimuste sisaldas kongressi töökava veel, nagu harilikult ikka, läbirääkimisi direktori aruande kohta, esildatud resolutsioonide arutelemise ja hääletamise jne.

Eesti oli esindatud minimaalselt lubatud 4-isikulise delegatsiooniga. Vabariigi valitsust esindasid dir. J. Sonin ja Genfi esinduse sekretär J. Kõdar (saadik A. Schmidt) asemikuna, kes kongressist osa ei võtnud, tööandjaid — K. Mauritz ja töölisi A. Gustavson. Neist J. Sonin ja A. Gustavson töötasid kaasa 5-s (puhkeaja) komisjonis ja J. Kõdar ning K. Mauritz 3-s komisjonis (tööpuudus noorte seas).

II.

Tööorganisatsiooni kodukorra järgi peab iga küsimus olema kaks korda kongressi päevakorral.

Esimesel lugemisel koostatakse vaid küsimused, mis esitatakse valitsustele vastamiseks. Saadud vastuste alusel koostab büroo konventsiooni (või rekomendatsiooni) kava ja esitab selle siis järgnevale konventsioonis lõplikult arutlemiseks ja vastuvõtmiseks. Konverents võib aga ka ise otsustada mõnd küsimust ainult ühel lugemisel arutella, kui leitakse, et küsimus on küllalt selge või väga kiire ilmega.

Läinud konverentsil oli kodukorra kohaselt 1., 2. ja 7. päevakorra punkt teisel ehk lõplikult arutlemisel. 3., 4., 5. ja 6. aga kodukorra kohaselt 1-sel lugemisel.

Konverents, silmas pidades küsimuse tähtsust, otsustas aga 3. päevakorra punkti suhtes teha erandi harilikust korrast ja noorte inimeste tööpuuduse küsimust arutella vaid üks kord. Samale seisukohale asus konverents ka 6-a päevakorra punkti suhtes (40-tunn. tööandjal), kuid sellest pikemalt alamal.

Päevakorra punkt 1. kohta konverents 85 häälega poolt 0 vastu aktsepteeris büroo poolt väljatöötatud konventsiooni kava, vähemate muudatustega. Selle konventsiooni alusel ühest riigist teise kolinud töölised säilitavad õiguse vanaduse, invaliidsuse jne. pensionile, kuigi osa kindlustusmaks on tasunud teises riigis.

Päevakorra punkt 2. all konverents samuti võttis vastu (117 häälega 0 vastu) konventsiooni, mis keelab naiste füüsilise töö igasugustes allmaa-kaevandustes.

Päevakorra punkt 3. kohta vastava komisjoni töö tulemusena konverents võttis vastu (106 häälega 0 vastu) rekomendatsiooni, milles pannakse valitsustele ette viia ellu rida põhimõtteid noorte inimeste tööpuuduse pehmendamiseks.

Selle küsimuse arutlemise puhul rida rahvusvahelisi organisatsioone esitas konverentsile mõjuva demonstratsiooniga kümnete tuhandete noorte töötute allkirjadega varustatud petitsioone. Petitsioonide üleandmise akt tõsiste kõnedega, milles kirjeldati tööpuuduse all kannatavate noorte inimeste olukorda, avaldas konverentsile sügava mulje.

Konverentsil vastuvõetud rekomendatsioonis soovitatakse tõsta koolikohustuse aega, arendada oskusharidust, korraldada vaimse meelelahutuse võimalusi, eri töökeskusi, eri avalikke töid, eri töövahetalitust jne. noortele.

Kogu rahva ja riigi tuleviku huvides peaksid ka meie valitsuse ringkonnad kaaluma rekomendatsiooni põhimõtteid ning neid viima ellu, sest ka Eestis on noorte kooli lõpetanute olukord väga raske.

Päevakorra punktid 4 ja 5 olid, nagu öeldud, esimesel lugemisel. Koostati vaid küsimuslehed, ning seepärast pole vajadust nende juures peatuda, seda enam, et 4. punkt Eestit üldse ei riiva.

7. päevakorra punkti all tehti mõningaid tehnilisi parandusi 1931. a. sätetööstuse tööaja konventsioonis, mis hõlbustab konventsiooni ratifitseerimist asjahuviliste riikide poolt.

III.

Konverentsi kaaluvaimaks küsimuseks oli 6. päevakorra punkt, s. t. tööaja lühendamise küsimus.

Selle küsimusega tegeles töökonverents kol-

mandat (õigemini neljandat, kui arvestada 1933. a. talvel korraldatud eri-eelkonverentsi) korda.

Itaalia valitsuse algatusel Tööbüroo korraldas selle küsimuse arutlemiseks 1933. a. talvel eelkonverentsi, lootuses, et samal aastal peetav korraline konverents siis võib küsimuse lõplikult otsustada.

See lootus ei täitunud. Järgneva korrapärase konverentsi enamus ei tunnustanud tööliisrühma ja radikaalsemate valitsuste vastuväidetest hoolimata eelkonverentsi arutlust esimeseks lugemiseks, vaid otsustas seda küsimust arutella kahel korrapärasel konverentsil. Nii oli siis 1933. a. 17. konverentsil see esimesel ja 18. konverentsil 1934. a. teisel lugemisel.

1934. a. konverentsil moodustati komisjon büroo poolt väljatöötatud konventsiooni kava läbivaatamiseks. Sellest komisjonist keeldusid tööandjad, kes kõikide vahenditega selle konventsiooni vastu võitlesid ja võitlevad, osa võtmast. Valitsuste ja tööliste esindajaist moodustatud komisjon esitas küll konventsiooni kava konverentsi täisistungile vastuvõtmiseks, kuid ettepanek ei saavutanud kvoorumit, sest väga paljud riigid jäid erapooletuks.

Samal läinud aasta konverentsil võeti siiski vastu resolutsioon, millega tehti tööorganisatsiooni juhatusele ülesandeks küsimust veel uurida ja see esitada uuesti järgnevale konverentsile.

Selle resolutsiooni kohaselt oligi siis küsimus taas käesoleva konverentsi päevakorras.

Nüüd esitab Tööbüroo küsimuse konverentsile juba teisiti kui läinud aastal. Ühe üldise, kõiki tööalasiid haarava, konventsiooni asemel esitati 1 — n.-n. põhimõtte konventsioon, mis annab 40-tunnilisele tööandjalale ainult põhimõttelise tunnustuse, ning 5 erikonventsiooni kava, mis üksikute tööalade järgi küsimust juba üksikasjades normeerivad. See on küsimuse lahendamine mitte ühe mooduga ja ühe hoobiga, vaid järk-järgult (industry by industry), eritööstuste kaupa, nagu nõudis läinud aastal Inglise valitsuse esindaja.

Kuid ka käesoleval aastal ei läinud asi libedasti. Tööandjad olid endiselt selle küsimuse arutlemise vastu igal kujul üldse. Nende seisukoht: tööaja lühendamine ei vähenda tööpuudust ega pehmenda kriisi, vaid suurendab seda. Tööandjate rühma seisukohaga ei ühinenud siiski Itaalia, P.-Ameerika ja Iiri vabariigi tööandjad. Esimesed kaks hääletasid ja toimisid selle küsimuse suhtes koos oma maa valitsuse ja tööliste esindajatega, kuna kolmas, kuigi ta ei tunnustanud tööandjate rühma seisukohta õigeks, oli siiski hääletamises solidaarne rühmaga.

Inglise valitsuse esindajate seisukoht oli käesoleval konverentsil halvem kui varem. Tööbüroo oli toiminud just inglaste läinud aastal väljendatud soovi kohaselt: ühe üldkonventsiooni asemel esitati iga tööala jaoks erikonventsioon. Kuid Mr. Legget (inglise peadelegaat) leidis siiski pääsu: kuna büroo poolt olid esitatud uued konventsiooni kavad, siis tuleb küsimust arutella, nagu nõuab kodukord, kahel lugemisel: käesoleval konverentsil küsimust kaaluda esimesel — ja tuleval aastal teisel lugemisel.

Tekkisid elavad vaidlused pleenumis. Tööandjatega ühel arvamisel oli India, Hollandi ja Šveitsi valitsus. Töölisrühma seisukohal — Rootsi, Norra, Daani, Itaalia, Belgia, Tšehhi, P.-Ameerika, Prantsuse jne. valitsused.

Hääletamisel saavutas enamuse seisukoht: käesoleval konverentsil küsimust arutella lõplikult ning konventsiooni kavad anda vastasse komisjoni.

Nüüd teatasid tööandjad, et nad keelduvad komisjonis kaasa töötamast. Moodustati komisjon tööandjateta (arvatud välja Itaalia ja P.-Ameerika tööandja, kes läksid komisjoni).

Komisjonis tehti konventsioonide kavades väga vähe muudatusi, sest töölisrühma esindajad hoidusid liig radikaalsete paranduste esitamisest, kartuses, et see võiks pleenumis saada takistuseks nende vastuvõtmisele.

Konverentsi lõpp-päeval tuli siis pleenumis hääletamisele üks põhimõtteline ja 5 erikonventsiooni.

Kuna tööorganisatsiooni ajaloos pole varem nii palju võideldud ühegi konventsiooni pärast, siis on arusaadav see põnevus, mis valitses nende, s. t. tööaja konventsioonide, hääletamisel.

Esimene, n. n. „moraalne konventsioon“ (see koosneb vaid ühest paragraafist ning kõlab umbes järgmiselt: Iga riik, kes ratifitseerib selle konventsiooni:

pooldab põhimõtteliselt 40-tunnilist töönädalat ning selle elluviimist nii, et selle tagajärjel tööliste elustandard ei alane, ja

kohustab selle põhimõtte rakendamist eri tööharudes kooskõlas vastavate erikonventsioonidega, mis ratifitseeritakse sama riigi poolt), saavutas 79 häält poolt ja 30 vastu, millega konverents selle konventsiooni aktsepteeris. Kodukorra järgi on konventsiooni vastuvõtmiseks vaja vähemalt $\frac{2}{3}$ häält poolt.

Kuna see konventsioon on vaid deklaratiivse ilmega, siis hääletasid sellele vastu peale tööandjate ainult Hollandi ja Šveitsi valitsused.

Erapooletuks jäid Eesti, Inglise, Soome, Läti ja veel mõni üksik valitsus.

Poolt on koos töölisrühmaga Itaalia ja P.-Ameerika tööandjad, P.-Ameerika, Belgia, Bulgaaria, Daani, Hispaania, Prantsuse, Itaalia, Leedu, Norra, Poola, Tšehhi jne. valitsused.

Nüüd järgnesid juba erikonventsioonid. Esimesena tuli hääletamisele 40-tunnilise töönädala elluviimine pudelitööstuses.

Nimeline hääletamine andis — poolt 70, vastu 36! Järgnesid järgmised kõnelused:

Konverentsi president: „Hääletamise tulemused on — 70 poolt, 36 vastu. Konventsioon pole saavutanud tarvilist $\frac{2}{3}$ enamust ning pole seega vastu võetud. Sõna on M. De Michelisel.“

De Michelis (Itaalia valitsuse esindaja): „Teen ettepaneku, et konventsiooni kava koos büroo küsimustega saadetaks valitsustele ning küsimus võetakse tuleval aastal teisele lugemisele.“

President: „De Michelise ettepanek tuleb nimelisele hääletamisele.“

Nüüd toimub aga presidendi laua juures mingi eriline liikumine. Seal on peale presi-

dendi Tööbüroo direktor, abipresident P. Berg ja veel paar ametnikku. Konverents jälgib seda huviga. On selge, et kõneldakse eelmise hääletamise tulemustest.

Ühe hetke pärast ütleb president kõlava, pastorliku häälega:

„Enne kui minna edasi, ma teen teatavaks, et minu tähelepanu on juhitud asjaolule, et Mr. Vanek, Tšehhi tööandja, on märgitud eelmise hääletamise puhul paberile vastuhääletajana. Mr. Vanek, ma tahan teada teilt, kas hääletasite eelmise hääletamise puhul vastu või jätte erapooletuks?“

Mr. Vanek: „Ma jäin erapooletuks.“ Suur liikumine konverentsi saalis.

President: „See parandus muudab asja. Konventsioon on vastu võetud. (Käteplaksutamine saalis.) Kas vaidleb keegi selle paranduse vastu?“

Mr. F. Watson (Inglise tööandja): „Olukorda ja asja tähtsust arvestades teen ettepaneku, et vältida igasugust kahtlust, toimetada uus nimeline hääletamine.“

Sellega president nõustus, korraldati uus hääletamine, mis andis 72 häält poolt ja 34 vastu. Pudelitööstuse 40-tunnilise töönädala konventsioon oli seega vastu võetud.

Vastu hääletasid teiskordsel hääletamisel peale tööandjate (üksikute eranditega) ainult järgmised valitsused: Hispaania, Eesti, India, Jaapan, Hollandi, Rumeenia ja Šveits.

Järgnevate erikonventsioonide käsi ei käinud enam nii hästi: ükski neist ei saanud tarvilist $\frac{2}{3}$ enamust. Küll aga otsustati nad kõik De Michelise ettepanekul võtta tuleval aastal teisele lugemisele.

Ei ole mingit kahtlust, et eeloleval aastal nad kõik võetakse vastu, sest mitmed valitsused keeldusid käesoleval konverentsil nende poolt hääletamast puht-vormilistel põhjustel: iga uus konventsioon peab olema konverentsi päevakorras kaks korda. Tuleval aastal on nende nõue rahuldatud ja paratamatult tuleb siis neid pooldada.

IV.

Peale märgitud konventsioonide ja ühe rekomendatsiooni konverents aktsepteeris kogu resolutsiooni.

Tähtsaimad neist oleksid: a) Tööbüroo asugu koos teiste vastavate organisatsioonidega rahva toitlustamise küsimust uurima. b) Tööbüroo uuringu põllutöölise olukorda ja astugu vastavaid samme, et laiendada põllutöölisele samu sotsiaalseid soodustusi, mis tööstuseski. c) Tööbüroo katsugu paigutada ühel järgneval konverentsil päevakorda tööliste ühinemise vabaduse küsimus. d) Tööbüroo mõjutagu valitsusi, et loodaks riikides, kus see veel puudub, miinimumpalkade määramise aparaat. e) Tööbüroo asetagu järgneva konverentsi päevakorda tekstiiltööstuse tööaja lühendamise küsimus. f) Samasugune resolutsioon trükitööstuse tööaja lühendamise kohta. g) Sama keemiatööstuse tööaja kohta. h) Tööbüroo uuringu kirjalike palgalepingute küsimust ja püüdku see paigutada 1937. a. konv. päevakorda. i) Tööbüroo aidaku kaasa Tšiilis Santiago linnas

erilise Ameerika riikide vahelise töökonverentsi kokkukutsumiseks.

Konverentsi kuludeks Tšiili valitsus on määranud oma poolt 220.000 Šv. franki (ca 260.000 Ekr.). See resolutsioon oli eriti kaalumisel administratiiv-nõukogu erakorralisel koosolekul, kus see jaatavalt otsustati. Vastav konverents korraldatakse käesoleval aastal detsembris.

Märkimist vääriskid veel läbirääkimised direktori raporti kohta, mis käesoleval aastal olid eriti elavad ja üldiselt väga sisukad. Neist läbirääkimistest peegeldus tõsiasi, et sotsiaalküsimused üha suuremat tähelepanu omandavad üle maailma. Selles suhtes oli huvitav

võrrelda läinud konverentsi 3—4 a. eest korraldatud konverentsidega.

Seisukohtade ja arusaamiste vahe on silmatorkav.

On süvenenud igas maailma nurgas ja igas ühiskonna kihis arusaamine, et inimene, elav olend, tuleb asetada ühiskonna püüetes, riigi sisepoliitikas esimesele kohale. Sotsiaalpoliitika, sotsiaalküsimused, millest mõne aasta eest taheti vähe kuulda, on muutunud esmajärguliseks huvialaks. See vaade ja arusaamine süveneb järjekindlalt. Ning selle üle võib ühiskond vaid head meelt tunda.

Ja küllap sotsiaalküsimuste tähtsusest hakatakse meilgi peagi saama aru...

Tööstuslike töötulide lahendamise küsimus.

A. Offenbach.

Viimasel ajal on sagenenud tööliste palkade kõrgendamise püüded, mis sageli on arenenud streigiks.

Suuremalt jaolt on need töötülid lõppenud töövõtjate ja tööandjate vastastikuse kokkuleppega. Tööliste palgad olid surutud äärmiselt madalale, ega olnud enam mingit õigust nende parandamise vastu vaielda. Avalik arvamine oli ka enam-vähem heatahtlikult suhtunud tööliste palganõudmisele ja nii õnnestus mõnelgi alal viia läbi kollektiivlepinguid, pahemal juhul piirduda ainult palga suurendamisega.

Valitsus oli oma poolt esitanud riigi majandusnõukogule vastava seaduse eelnõu, mis käsitleb töötulide lahendamise võimalusi. Väljatöötatud seaduse eelnõu taoteleb sihti — leida teid töötulide lahendamiseks streigita. Seaduse eelnõu tuli majandusnõukogust välja paljude puudustega, mis seaduse praktilisel rakendusel elus oleksid kahtlemata sünnitanud palju segadusi. Riigi majandusnõukogus vastuvõetud seaduse eelnõu jäeti välja kuulutamata ja anti esiteks teedeministeeriumile ja hiljem majandusministeeriumile paranduste esitamiseks. Eestimaa Töölisühingute Keskliit esines juba oma esindajate kaudu riigi majandusnõukogus teatud parandustega, mis aga ei leidnud vastuvõtmist. Nüüd, selle seaduse eelnõu majandusministeeriumi jõudmisel, kutsuti ka keskliidu esindajad esitama oma parandusi. Keskliit koostaski sellekohased põhilauseid ja esitas seaduse eelnõu omapoolsete parandustega.

Riigi majandusnõukogus vastuvõetud seaduse eelnõu on koostatud järgmistel alustel:

1. Vastav seadus luuakse töötulide rahulikuks lahendamiseks. Lahendamise ajal ei ole võimalik töölisil streikida ega ettevõtjail korraldada töösulgu.

2. Vastav komisjon on moodustatud 5 liikmest, kusjuures erapooletuina on riigi poolt ette nähtud 3 esindajat ja töölised ning tööandjad on esindatud kumbki 1 esindajaga.

3. Komisjoni esimees on määratav riigivanema poolt.

4. Tööliste poolt vastavale kokkuleppele allakirjutajaks, mis omab kollektiivlepingu jõu, on tööliste poolt valitud usaldusmees, kui tööstuses puudub töölisnõukogu või -vanem.

5. Järelevalve kokkulepete täitmise üle on jäetud vastavate tööinspektorite hooleks.

6. Kuni tööliskoja ellukutsumiseni on töötulide lahendamise komisjonis esindajaks E. Töölisühingute Keskliidu esindaja.

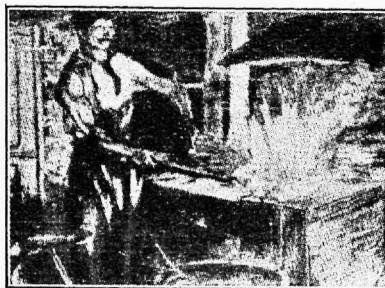
7. Seaduse maksmahakkamisega kaotab maksvuse lepitusasutuste seadus.

*

Me teame, et töölised ei lähe kergesti streikima. Tööandjad võivad välja kuulutada töösulu, ilma et see neil kuidagi jalgealust ära lööks, selleks on nad kindlustatud või leiavad sellekohaseid kindlustusi. Töövõtjal aga ei ole muud kapitali kui palk, millest ta peab iga päev elama. Ei ole tal sissetulekut,

siis on ta paratamatult jäetud viletsusse. Ainult äärmine häda ja tung oma seisukorda parandada tõukab teda viimsele sammule — streigile. Oleks riigivõimu poolt ebaõiglane, kui ta takistaks töölisele seda viimset sammu, juhul, kui töölisel on võimalus, turukonjunkturi arvesse võttes, ka vastavaid parandusi läbi suruda. Riigi vahelesegamine ja tööandjat ähvardava streigi ärahoidmine võib aga nii mõnigi kord tööandja vaekausi muuta raskemaks. Seepärast on keskliidu poolt seaduse eelnõu juure tehtud põhimõtteline parandus, et töötulide lahenduse komisjoni poole pöördumine peab kandma vabatahtlikku iseloomu. See kahtlemata tõstab komisjoni autoriteeti mõlemate poolte juures.

Teiseks põhimõtteliseks paranduseks on keskliidu poolt esitatud nõue ametiühingute tunnustamiseks kollektiivlepingute sõlmimise puhul — n. ü. kontrahendina. Tänapäeval on ametiühingud kui töökorralduse ja normaalse arengu edasiviijad tööstuses tunnustatud, välja arvatud maad, kus nende areng on pandud seisma eri poliitilistel kaalutlustel. Terve rida demokraatlike maid, nagu Inglismaa, Skandinaavia riigid jne., on näidanud, et ametiühingud on suureks abiks rahvamajanduse korraldamisel ja loovad terve ja püsiva õhkkonna tööstuslikule arengule. Muidugi on ametiühingud mõeldavad kontrahentidena, ületöõharulistena või piirkondlikena. Kui aga valminud seaduse alusel organiseerimata tööline või töölivanem esineb kontrahendina tööliste poolt, siis ei ole tal mingeid kindlustusi, et ta ühel või teisel viisil vallandatakse. Meil on sellekohaseid näiteid küllalt, kus kehtivale käitisvanema seadusele vaatamata on siiski suudetud mitmesuguste kombinatsioonidega töölisi kan-

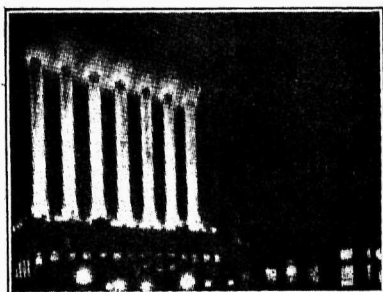

gutada värava taha. Kahtlemata peab olema töölisel töötulide lahendamisel mingi keskus, kes võtab kokku soovid ja nõuded ja esitab need vastaspoolele. Ei saa jätta töötulide puhul nõudmiste konkretiseerimist tööinspektori hoole. Ametiühing suudab aga seda tööd küllaldaselt teostada ja esitada konkreetse nõudmise, vajalised materjaalid ja andmed komisjonile.

Ei ole ka kõigis käitistes töölisvanemaid ja -nõukogusid. Kesk- ja väiketööstus on äärmiselt vähe kasutanud vastavate seaduste alusel antud õigusi, sest töölised on kartnud tööandjate viha alla sattumist. Ei ole kontrahendi küsimust võimalik lahendada milgi teisel viisil kui ainult vastava tööliste organisatsiooni kaudu, kelleks on ametiühing.

Mis puutub komisjoni koosseisu, siis siin on keskliit esinenud ettepanekuga, et komisjoni koosseisu võetaks 1 tööliste esindaja asemele 2, samal määral ka tööandjaid. Tööliste seisukoht on siin vägagi selge, kuna seaduse eelnõu järgi jääks riigi poolt nimetada 3 isikut. Esitatud parandus võimaldab rohkem läheneda pariteetsele alusele, millest ilmet peaks kandma iga vabatahtlik lepitusasutus. Oleks koguni soovitatav, kui riigi poolt nimetataks ainult 1 esindaja komisjoni koosseisu.

Ei saa ka tööliskoda täita neid ülesandeid lepitusasutuses, mis on täita töötulide lahendamise komisjonil. Tööliskojal on sootuks teised ülesanded (muidugi juhul, kui ta veel ellu kutsutakse). Tema ülesandeks jääks vastavate töösse puutuvate materjaalide kogumine, uurimuste avaldamine ja seisukohtade võtmine ühe või teise algatuse puhul sotsiaalseadusandluse alal, samuti ka nende esitamine ja väljatöötamine. Ka teistes maades, kus on

tööliskojad, ei ole ametiühingute tähtsust sugugi alahinnatud ja ametiühingud on ikkagi püsinud. On ebaõige arvata, nagu suudaks tööliskoda täita ametiühingute ülesandeid. Töötülid teevad vahetult tööliste ja tööandjate vahel. Tööliste huve peab kaitsma ametiühing. Mõistagi on ta sealjuures varustatud ka kõigi tarviliste andmetega, nagu seda on ka tööandjad. Ei oleks seadusega lahendatud küllaldaselt määralt vahekohtu koosseis, kui peaks jääma komisjoni tööliskoja esindaja. See pärast tegigi keskliit vastava paranduse seaduse eelnõusse.

Mis puutub järelevalve teostamisse sõlmitud kollektiivlepingute täitmise üle, siis oleks raske kõike seda tööd veeretada tööinspektorite hoole. Me teame, et tööinspektorid on liialt töö-

ga koormatud. Ka praeguste seaduste alusel määratud järelevalve tööstuste üle ei leia tööinspektorite poolt küllaldast teostamist. Ja see kõik seetõttu, et jõude on liiga vähe. Otstarbekohane oleks järelevalve jätmine ametiühingute kätte, kuna nad kõige enam puutuvad kokku vastava alaga ja neil on parem kontakt töölistega puuduste ja väärnähtuste selgitamiseks. Ja kui riigivõimul tuleks vahele segada, siis oleksid tal juba käepärast tarvilised materjalid ja faktid, milledega on võimalik kiiresti tegutseda.

Organiseeritud töölised tahaksid töötülide lahendamise seadust näha keskliidu poolt tehtud parandustega. Kui need aga jäetakse tähele panemata, siis võib tekkida olukord, kus elu ise sunnib tegema uusi parandusi.

Haigekassa teenijate töö- ja puhkeajast.

J. Tampel.

Tööaja lühendamine ja tasuline suvepuhkus on nüüdisajal organiseeritud ja teadliku töölisklassi üks esimesi nõudmisi. Tööaja lühendamine ja puhkus pole mitte põhjendatav tööpuuduse vastu võitlemisega, nagu seda mõnel pool tehakse, vaid just vaimse ja kehalise tervise seisukohalt. Siin annab alused arstiteadus, näidates, et inimene võib intensiivselt ja pidevalt töötada vaid teatud aja, ta organism ja vaim vajab puhkust, et hoida ära terviserikkeid. Statistika tõendab, et seal, kus lühendati tööpäeva, ei kannatanud toodang, küll aga tõusis töö intensiivsus ja töö kvaliteet, vähenes õnnetuste ja pahenähtuste arv töötajate keskel.

Tööaja vähendamine 40 tunnini nädalas on teostamisel mitmes riigis, nagu näiteks demokraatlikus Tšehhoslovakkias, aga ka fašistlikus Itaalias ja mujal. Põhja-Ameerika Ühendriikides püüab tunnustamist leida 6-tunnine tööpäev ja 5-päevane, s. o. — 30-tunnine, töö-nädal. Palgaga puhkeajaks on läinud aastal ja tänava ni mitmeski riigis otsustatud viia ellu.

Tänavusel töökonverentsil oli üheks tähtsaimaks päevakorra punktiks just 40-tunnine töö-nädal.

Paljudes soliidsemas ärides ja büroodes on need küsimused tööandjate poolt juba ammu otsustatud jaatavalt, ka osalt Eestis.

Riigi- ja omavalitsuse teenistuses ei ulatu ametiasutustes töö üle 7 tunni.

Suures osas haigekassades Eestis ei ulatu tööpäev üle 7 tunni ja teenijad saavad kuuajalise suvepuhkuse. Siin on olnud otsustajaiks arusaajad, asjatundlikud ja terve arvustusvõimega töölised, kes on moodustanud enamuse haigekassa peakoosolekul ja juhatustes.

Omapärane on aga olukord suurimas Eesti

haigekassas, Tallinnas, kus on kindlustatud pealinna, mis on ühtlasi ka tööstuslinn, töövõtjad, kellelt võiks oodata suuremat arusaamist tööliste rahvusvahelistest nõudmistest kui provintsis. Tegelikult on siin aga asjaolud sootuks vastupidi. Siin pikendati haigekassa teenijate tööaeg 7 tunnilt 8-ni, siin mõnitatakse peakoosolekul kassaametnike ja arste, siin väeldakse igasuguste põhjendamata väidetega puhkeaja vastu, siin lükatakse tagasi teenijate palgaolude parandamise ettepanekud, näiteks ühel eelmisel koosolekul, ja siin sõandab asuda kõnetooli volinik ja seletada: „Kuidas see kõlab, kui meie kui peremehed töötame 8 tundi, haigekassa teenijad kui meie sulased aga 7 tundi päevas.“ Ja ta „klassiteadlik“ seletus võetakse heatahtliku naerulaginaga ja käteplaginaga vastu. Siin võivad ka töölisi esindada säärased vapsid nagu hra Tois, kes sõandab tõendada, et puhkeajaks nõuavad vaid need, kes ise on küllalt puhanud. Tallinnas on ka see võimalik, et haigekassa juhatus ei esine peakoosolekule oma kindlate ettepanekutega, olgu need siis jaatavad või eitavad, vaid jääb erapooletuks: loetagu teenijaskonna kiri ette ja otsustatagu nii või teisiti. Ei, juhatusel ei ole seisukohta! Tema peseb oma käed Pilatuse viisi puhtaks.

Tallinnas on ka see võimalik, et koosoleku juhataja, kes peab olema erapooletu, kasutab oma seisukohta selleks, et — tööaja ja puhkeaja küsimus ei leiaks teenijaskonna palve kohaselt rahuldamist. Ta ei anna neile, kellelt tööaja lühendamise ja puhkeaja kaitsset on oodata, isegi asjalikuks märkuseks sõna ega pane teenijate palvet toetavat ettepanekut üldse hääletuselegi, kuid ise peab puhkeaja ja lühendatud tööaja vastu pikki kõnesid, kus opereerib

ekslike andmetega, mida aga õiendada ei lasta.

Imelikud on siin arusaamised ja tõekspidamised!

Tallinna organiseeritud tööliikond pooldab puhkeaega ja tööaja lühendamist. Samal ajal, kui Eesti Töölisühingute Keskliidu esindajana viibis rahvusvahelisel töökonverentsil A. Gustavson, kes kaitses viies komisjonis puhkeaega, hääletas üldkoosolekul 40-tunnise töönädala poolt, samal ajal E. Töölisühingute Keskliidu juhatuse liige R. Jõulu võitles Tallinna ühishaigekassa peakoosolekul ihust-hingest puhkeaja ja 42-tunnise töönädala vastu.

Rahvusvahelisel töökonverentsil hääletasid 40-tunnise töönädala deklaratiivse konventsiooni vastu ainult Hollandi ja Šveits, erapooletuks jäid Eesti, Inglise, Soome, Läti ja veel mõni üksik valitsus.

40-tunnise töönädala elluviimise vastu puudulikkuses hääletasid ka Eesti valitsuse esindajad.

Nagu võrdlusest nähtub, läksid R. Jõulu ja teised ta mõttekaaslased veelgi kaugemale kui need valitsused, kes olid 40-tunnise töönädala konventsioonide vastu.

Tööliste organisatsioonides on tähtis ka distsipliin. Mujal, kus tööliste organisatsioonides on juba kindel distsipliin, pole üldse mõ-

teldav, et mõni keskliidu liige hakkaks võitlema nende tööaja lühendamise ja puhkeaja nõudmistega vastu, mis on isegi tagasihoidlikumad kui tööliste rahvusvahelised nõudmised. Siin on see võimalik, ja hoolimata sellest, et sellane teguviis teeb raskeks töölisorganisatsioonidele oma seisukohtade ja autoriteedi kaitsmise, võivad säärased isikud töölise esindajaina tegutseda edasi juhtivatel kohtadel. Ei, veel enam, nendega tehakse teadlike töölise poolt ühiseid nimekirju ja nad valitakse isegi haigekassa juhatusse.

Nemad hirmutavad kulude suurenemisega, kuid Tallinna ühishaigekassa teenijate puhkust võib korraldada nii, et ühtki lisajõudu, ka mitte ajutiselt, pole tarvis palgata juure.

Töölistel ja nende esindajail peaks olema juba moraalseks kohustusks kõige selle, mida nad peavad õigeks ja nõuavad, teostamine neis asutustes, kus nad ise on otsustajaiks. See, et need nõudmised pole teostatud veel üldiselt, ei anna mingit põhjust nende eitamiseks töölise asutustes. Kui aga ka edaspidi kujuneb nii, et töölise haldamisel olevais asutuses tegelikus elus seda eitatakse, mida teoreetiliselt nõudmistega kavas tunnustatakse ja mille eest võideldakse, siis on see kahepaikus, mis toob vaid kahju töölisele ja pidurdab nende võitlust oma õiglaste nõudmistega eest.

Trükitöölise puhkekodu.

A. Offenbach.

Trükitöölised kavatsevad asutada endale puhkekodu maale. Puhkekodu kasutajaiks on mõeldud tegelikke trükitööliseid, kes veedavad oma puhkeaja maal tervise parandamiseks, samuti on kavatsus puhkekodus anda ruumi ka trükitöölisest töötuile ja invaliididele.

Puhkekodu asutamise mõte oli Eesti Trükitöölise Liidul ammu. Kahjuks ei lubanud aeg ja olud seda mõtet kuidagi viia ellu. Vahepeal kestis aga kapitalide kogumine vastavasse fondi üle maa. Seni on kogutud majafondi kapitali üle 2700 krooni. Kui möödunud aastal Eesti Trükitöölise Liit pöördus vanadele, töötuile ja invaliididele toetuse saamiseks riigivanema poole, siis pooldas riigivanem puhkekodu asutamist.

Esitati sellekohane avaldus riigivanema nimel, millele anti ka käik. Põllutööstusriigivanem asus otsima liidule vastavat maatükki ühes hoonetega, kuid kahjuks osutusid kõik objektid väga puudulikeks ja kaugeliks. Enamuses olid hooned peaaegu lagunenuid, nende parandamine oleks liidul nõudnud suuri kulusid, ja pealegi asusid nad kaugel trükitöölise ühingu asukohtadest ja eriti tsentrumest, nagu Tartu ja Tallinn. Seepärast pidi liidu juhatuse loobuma nende kasutamisest ja otsima uusi võimalusi.

Põllutööstusriigivanem soovitusel jäädigi siis peatuma Aegviidu juure. Siin tuli juba heita kõrvale mõte saada kasutamiseks maatükki ühes hoonetega. Kerkis päevakorraale maa hankimine, millele hoone tuleb ehitada eraldi. Kui varemalt oli mõeldud puhkekodu normaaltalu suuruse maa-alaga, mil võis arendada ka põl-

lumajandust majanduslikul teel, siis uue objekti juures sedagi enam ei saa. Siin tuleb paratamata arvestada seda, et maa-ala on vahest 3—4 h suurune, mil võib olla ainult peenramaad, samuti tuleb ka hoone ehitada ainult puhkekodu tarvis.

Trükitöölise Liit oligi Aegviidus vaadanud sellekohase maa-ala Nutria biisamrotide kasvanduse kõrvale. Kohapeal Aegviidu Kaunistamise Seltsi tegelastega kõneldes avaldasid need arvamus, et valitud koha saamiseks ei peaks olema mingeid takistusi. Viimaks aga teatati liidule põllutööstusriigivanemist, et Aegviidu metskonna ülem ei pea sobivaks valitud kohta anda puhkekodu alla, kuna selle kaudu rikutaks Aegviidu metsa ilu. Soovitati otsida mõnd teist maak kohta.

Põllutööstusriigivanemist ja Trükitöölise Liidust sõitsid esindajad koha peale asja selgitama, ja seal selgus, et ka Aegviidu Kaunistamise Selts ei vaata hästi trükitöölise algatusele. Nii satuti jälle ummikusse ja lõpuks ei teatudki, kust siis saaks vastava maa-ala. Kohapeal seletati, et võidakse anda kuni 1000 ruutsüüalaline maa-ala metsas, kusjuures puud võetakse maha. Samuti soovitati kohta kusagil rabas. Puhkekodu ehitatakse nii sügavale metsa, et väljastpoolt ei näeks, nagu oleks metsa keskel puud maha võetud. Seni on siiski selgumata, missuguse maakoha liit saab, ja põllutööstusriigivanemil on siin ütelda oma sõna.

Nii siis: esiteks kõlbmatud maakohad ühes hoonetega, siis Aegviidu, ja kui vabastest maakohadest valiti üks välja, siis tulid takistajaiks metsaülem ja Aegviidu Kaunistamise

Selts. Aegviidu Kaunistamise Seltsi tegelased ise ei ole ka üksmeeles ja nende vastuseis näib olevat alusetu. Samuti ei pea paika metskonna ülema seletus metsa tervikliku ilu säilitamisest, kuna valitud maakohal tuleks vahest ainult mõned puud võtta maha.

Liidu juhatus on asunud juba eeltööde tegemisele. On pöördud mõnede arhitektide poole vastava plaani valmistamiseks. On mõeldud ehitada puhkekodu kahekordse ehitusena, kus-

juures on ette nähtud üksiktoad. Ka üldtuba ja lamamisrõudud peaksid majal olema. Et ka talvel saaksid inimesed seal elada, eriti invaliidide majas, siis tahetakse hoone ehitada ka külmakindl. Üksikasjalised andmed maja kohta selguvad siis, kui juba on maakoht kindlaks määratud, mille suurust arvestades võib ka hoone ehituse kavad täielisemalt välja töötada. Loodetavasti sünnib see veel enne sügise tulet.

August Paal 60-aastane.

AUGUST PAAL.

On kombeks teatud tähtpäevade saabumisel teha mõõdunud aegadest ja kordasaadetud tööst ülevaatlik kokkuvõte. Nii on ka käesoleval korral, kus kauaaegne Viljandi ühishaigekassa juhtiv tegelane, a.-s. Viljandi linavabriku praaker August Paal, saab 28. aug. 1935. a. 60 aastat vanaks. Seda enam on eriti Viljandi ühishaigekassa tegelastel ja liikmetel põhjust rüügitavat tähtpäeva kinni naelutada, et Aug. Paal oma viimastest 21 eluaastast, s. o. alates Viljandi ühishaigekassa asutamisest 1914. a. kuni käesolevani, on ohverdanud osa oma energiat haigekassa heakäekäiguks ja arendamiseks. Ei ole vist mõõdunud ühtki haigekassa peakoosolekut, kus ei oleks kuulnud Aug. Paali asjatundlike sõnavõtte ja nõuandeid, samuti nagu ühtki juhatuse koosolekutki, kuna ta on kõigis senistes Viljandi ühishaigekassa juhatustes küll esimehena või abiesimehena tegutsenud. Samuti ei saa salata juubilari teeneid

haigekassa asjaajamise süsteemi sisseeadmisel selle algaastail, sest ta oli ka alates 1. apr. 1915. a. kuni 1931. a. Viljandi ühishaigekassa asjaajajaks. Enne teda haigekassas mingisugust korralikku arvepidamist ei tuntud, vaid summad laekusid ja väljusid kassapidaja „tas-kuraamatu“-süsteemi järgi. Asjaajamist ja süsteemi loomist võimaldas talle omaaegne väike haigekassa tegevus igapäevase ameti kõrval kõrvaltööna.

Kuna Aug. Paali chukäigu kirjeldus tema 15 a. haigekassa teenistuses olemise puhul „Töö ja Tervise“ 1930. a. märtsikuu-numbris täielikult on ära toodud, siis seepärast seda unesti käesoleval tähtpäeval ei korda. Küll aga tahaksin iseloomustada A. Paali haigekassategevusest mõningaid jooni, milliseid olen suutnud nii ühel kui ka teisel kokkupuutel haigekassas (pea- kui ka juhatuse koosolekuil) tähele panna. Üks neist joontest on kindlasti ausus ja teine üheväärsuse ja õiguse täielne tunnustamine. Mäletan juhte, kus on tulnud ja püütud kas või haigekassa määruste muutmist taotles isiklikku kasu saavutada kassalt, kuid siis on Aug. Paal olnud üks neist, kes täie süüdistuse ja vahest ka õiglase ägedusega on sääraseid kavatsusi valgustanud ja paljastanud. Tagajärjeks oli see, et üksiku huvi ei ole suutnud kunagi tõusta üldsusele antud soodustustest kõrgemale. Seepärast ongi kuulnud vahest ühtsi, milledele on püütud anda ka kahtlustavat tooni, et „vana“ Paal (kas aastate poollest või seepärast, et ka ta poeg on haigekassas tegev) teeb haigekassa just kui omaks ja ei tea, mis huvisid ta sellega endale tootleb? Sääraseid ütlejaid on küll vähe, ja need on alati sulanud kassaliikmete hulka. Enamus, või peaaegu kõik Viljandi ühishaigekassa liikmed, peab ja nimetab praegugi ikka kassat oma kassaks, — ja oma asjaga ei külda kurjasti ümber. Säärane omakspidamine on olnud aga suuresti kassa juhtivatest jõududest, ning üks neist eelpoolnimetatud „oma kassa“ vaate täielisist pooldajast ja propageerijast on ka Aug. Paal.

Seepärast tuletavad sõbrad ja Aug. Paali poolt tehtud tööd hinnata oskajad kassaliikmed kui ka suur hulk Viljandi seltskonda, kus Aug. Paal enamalt kõigis organisatsioonides oli tegev, juubilari tema 60-ndal hällipäeval meele ja soovivad talle veel kauaks tervist ja head töötahet nii oma igapäevase leiva teenistuses, haigekassa tegevuses kui ka seltskondlikus töös.

Vaimutervishoid.

Vaimutervishoiule on pühendatud Eesti Arstide Seltside Liidu ajakirja „Eesti Arsti“ tänavune nr. 7. Rida nimekaimaid arstiteadlasi on avaldanud kirjutusi vaimutervishoiu küsimuste üle.

Karl Toomingas kirjutab pikemalt vaimuhügieeni ülesandest Eestis. Ta tähendab, et on avaldatud põhjendatud arvamist, et vaimuhaigete arv, kuigi mitte kiiresti, siiski järjekindlalt kasvab kultuurrahvail. Vaimuhaigete arv Euroopa rahvail on jõudnud ligi 1% rahva üldarvust. Tartumaal Avinurme vallas on vaimuhaigeid leitud koguni 2% (s. o. 1 haige 50 elaniku kohta). Mitte ainult vaimuhaigete arvu suurenemine pole tõstnud esile kiisimust rahvaste vaimsest degeneratsioonist, vaid sama on järeldatud ka funktsionaalseist närvkonnahäireist, nagu närvinõrkusest, närvilisusest, mitmesugustest neuroosidest ja psühhopaatilistest seisundest.

Vaimuhügieeni ülesandeks on aidata kõikide teaduslikult põhjendatud abinõudega säilitada isiku ja rahva vaimset tervist ja võidelda isiku ja rahva vaimse degeneratsiooniga. Ühtlasi võtab vaimuhügieeni liikumine oma kaitse alla psüühiliselt haiged seltskonnaliikmed, hoolitseb nende ravimise võimaluste paranemise eest ja aitab korraldada nende hoolekannet.

Üks suuremaist aladest vaimuhügieeni valdkonnas on lapse vaimutervishoid.

Vähe on tähelepanu juhitud lapse vaimsele, eeskätt iseloomu, arenemisele.

Väärkasvatuse tagajärjel tekivad lastel neurootilised nähtused või seisundid, mis harilikult annavad end tunda pärastises elus.

Lastekasvatuse alal, samuti ka lastehoolekande alal, peavad pedagoogid, hoolekandetegelased ja arstid töötama lähimas kontaktis, et ühiselt leida õige tee lapse õigele vaimsele arenemisele.

Vaimuhaiguste vastu võitlemine nõuab hädavajaliselt psühhiaatriliste teadmiste populariseerimist.

Hans Viinapuu toob ülevaate vaimutervishoiu liikumise ajaloost ja arenemisest välismaal, kirjeldades eri riikide korraldusi üksikasjaliselt. Vene kohta tähendab ta, et seal on suurlinnades korraldatud õige suureulatuselised instituudid ja polikliinikud ühes laboratooriumide ja vähegi mõeldavate osakondadega vaimutervishoiu üksikute harude jaoks. Moskvast on seesuguse instituudi päevane haigete läbikäik umbes 1000 inimest. Need kasutavad instituuti nõu ja abi saamiseks kõige mitmekesisemais raskemais eluküsimusis ja konfliktides ja sellega sealsed arstid täidavad nagu endiste vaimulike aset. Eelnimetatud asutustega käsikäes töötavad rajoonide psühhiaatrid, kes visiteerivad haigeid nende kodudes ning võtavad vastu ambulatooriumides. Haigete kosusel abistamisel on arstil abiks õed.

Kuna Venes pannakse erilist rõhku profülaktikale, on seal suuremas ulatuses kui mujal leidnud teostamist Robert Sommeri avalike magamis- ja puhkeruumide idee. Suuremates

linnades on kultuurihooned mitmekesisemate kultuurselt aja veetmise võimalustega. Seal leiduvad puhkeruumid, kus külastajad võivad end välja puhata parimais tingimuses.

Kirjutuses toob H. Viinapuu ülevaateid veel P.-A. Ühendriikidest, Prantsusmaalt, Belgiast, Saksamaalt ja Ungarist.

Teodor Soans käsitleb vaimuhaiguste pärilikkust. Sterilisatsiooni kohta tähendab autor, et praktilised kogemused näitavad, et sel viisil saavutatav efekt on rahva tõuparanduse seisukohalt siiski õige väike.

Käesoleval ajal Seevaldis viibival 371 naishaigel leidub nende vanemate seas 29, kes on põdenud vaimuhaigust (20 ema ja 9 isa vaimuhaige olnud). Kuid ainult 4-al korral on teada, et patsiendi vanem (ema) on olnud vaimuhaige enne patsiendi sündimist (iga kord hästi paranenud). Ainult neid oleks võinud tabada sigitusvõimetuks tegemise, s. o. steriliseerimise, seadus ja selle tulemusena oleks praegune vaimuhaigete arv olnud väiksem vaid — 1% võrra.

Mis puutub patsientidesse endisse, siis on neist olnud ainult 3—4 vaimuhaiged enne abiellumist. Samuti on vaid kolme kohta teada, et nad pärast vaimuhaigestumist on sünnitanud lapsi (pealeselle on mõnel küll katkestatud rasedus).

Edasi ütleb autor, et elu ise pidurdab suurl määral sündivast vaimuhaigete seas. Siiski pooldaksime erijuhtumel paranenud vaimuhaigete sigitusvõimetuks tegemist, kui sellega võimaldataks neile interneerimise katkestamist ja elamist vabaduses. Suuremal määral aga võib pooldada steriliseerimist epileptikute ja raskemate nõdramoistuseliste suhtes.

Üldiselt on aga mõjuvam ja paremaid tagajärgi andev laialdane selgitustöö vaimuhaiguste pärilikkuse kohta, asjatundlik abiellunõuanne või tervisetunnistus ja eriti kavakindlalt arendatud lahtine hoolekanne.

Maximilian Bresovski kirjutab vaimuhaigete sterilisatsioonist, kus ta jõuab järeldusele, et selle seaduse algatajad on olnud suured idealistid ja optimistid, kuid nad ei ole võtnud arvesse väikest tõenäolisust mingisuguse positiivse resultaadi saavutamiseks ja pole pidanud silmas, et märgata- vaid tagajärgi võiks loota alles paljude generatsioonide järele, s. t. aastakümnete või sajandite möödudes.

Teises kirjutuses käsitleb M. Bresovsky vaimuhaigete teraapiat. Ta ütleb, et anti- ja asotsiaalsete kalduvuste vastu tuleb hakata võitlema õigel ajal, ja seda võimalikult varakult. Need kalduvused on: 1) Muretus oma tuleviku suhtes, 2) võimatus haigete sunniviisiliseks tööerakendamiseks ja 3) vaimuhaigete mittekaristatavus.

Peaks olema sisse seatud n.-n. lahtine psühhiaatriline ravimine. Peab looma kohti ja perekondi, kus on võimalik säärane ravi. Peab muutuma kogu seltskonna ja rahva suhtumine vaimuhaigetele.

Küsimus, missuguses mõttes peaks joodikuid pidama vaimuhaigeiks, on keeruline; siin peame rakendama sotsiaalsed lähtepunkte, ütleb M. Bresovski. Alkohoolismi olemusest selgub, et ravimine peab toimuma spetsiaalses asutuses, sunniviisiliselt ja pikemat aega.

Nikolaj Born annab üksikasjalise ülevaate ravikasvatusest ja selle ülesandest Eestis. Ta jõuab otsusele, et Eestis tuleks 1) kõigile arenemisvõimelisile nõdramoistustele (rasked debiilsed, imbeetsiilsed) võimaldada eriopetust vastavasis asutuses, abikoolides, lasteaedades. Eestis on üldse 3000—5000 nõdramoistuslikku. Neist erikoolides õpetust vajajaid võiks arvata vähemalt 400-le. Praegustes oludes aga on õpetust võimalik anda umbes 100 lapsele.

Kergelt debiilsed on suuremalt jaolt võimalised lõpetama sunduslikku algkooli. Sundida seesuguseid lapsi edasiõppimisele üldhariduslikes koolides oleks väärsamm. Neid tuleks ette valmistada tegelikule elule, õpetades neile mõnd ametit või oskust. Selleks tuleks teha lastevanemate seas selgitustööd.

2) Psühhopaatide kasvatusele ja hooldamisele tuleks panna erilist rõhku ja neid võimalikult nooremas eas võtta ravikasvatuse alla.

3) Kõigile pimedatele ja kurtumadele tu-

leks võimaldada õpetuse saamist, laiendades tarviduse korral olemasolevaid asutusi ja koole. Samuti tuleks võimaldada eriopetust halvasti nägijaile ja kuuljaile.

4) Tuleks hoolitseda eriti kõrge spetsiaalse kvalifikatsiooniga kasvatajate koostuse ja nende kohalhoidmise eest, korraldades nende majanduslikku heaolu.

Hans Viinapuu toob ülevaate vaimuhaigete hoolekande arendamisest Eestis. Ta ütleb: „Vaimuhaigeid tuleb ravida hästi intensiivselt ja peale akuutse haigusjärgu ning haiglaravi hädavajalikkuse möödumist saata võimalikult ruttu tagasi oma endisse ümbrusse ja endise tegevuse juure.“

Autor jõuab otsusele, et ruumipuuduse tõttu vaimuhaiglaile ja korralduse puudumisel haigete eest hoolitsemiseks väljaspool asutusi on meil tekkinud olukord, kus puuduvad võimalused haigete otstarbekohaseks paigutamiseks nende seisundile vastavalt või paigutamiseks üldse.

Olukorra lahendamiseks tuleks teaduslikul, sotsiaalsel ja majanduslikul kaalutlusel korraldada väljaspool asutusi hoolekanne ja nõu- anne, mis soodustaks haigete kiiremat lahku- mist haiglast, ning asutada töökolooniaid ja pisikodusid.

Sotsiaalkindlustus.

— Pensionäride haigekassa on asutamisel. Haigekassa korraldaks arstiabi ja annaks matuseraha. Pensionäre on ligi 13.000 (endised riigi- ja omavalitsuse teenijad). Liikmeks tahetakse võtta 5% pensionist. Pensioni keskmine suurus on 85 kr. Kassa tahetakse teha sunduslikuks. Selleks on Pensionäride Ühingu te Liit pöördunud valitsusasutuste poole palvega, et kassa põhikiri pandaks maksma dekreedid korras.

— Haigekassasid Itaalias oli 31. märtsil 1933. a. 1974, kel oli liikmeid kokku 1 miljon 317.895. Kassad jagunesid: 1587 ettevõtte haigekassat 500.521 liikmega, 157 kassat mitmete ettevõtete jaoks 217.380 liikmega ja 230 kutsehaigekassat 590.984 liikmega. Haigekassamaksu tasuvad ettevõtjad ja töölised võrdselt.

1932. a. kulutati 47.749.226,11 liirat järgmiselt: haigusabiraha 26.649.683,68, matuseraha 729.481,30, arstide ja ämmaemandate tasu 7 milj. 187.328,09, haigemajas ravimine 477.492,75 arstimisvahendid 2.758.205,87, väljaminekud personaalile 2.801.420,54, valitsemiskulud 2 milj. 402.762,02, perekonnaliikmete abistamiseks 2.402.702,02.

— Tööpuuduse vastu kindlustamiseks anti tänava uued seadused Inglismaal, Kanadas, P.-Ameerikas Visconsini osariigis. Inglismaal oli vastav seadus maksev juba varem.

— Invaliidide ja vanade kindlustamiseks Rootsis on pandud maksma seadus, mille järgi kindlustamisele kuuluvad kõik Rootsi kodanikud 16—66 a. vanuseni, välja arvatud ametnikud ja nende naised, kelle kohta on maksmas

eriseadus. Kindlustusmaksu tasuvad kindlustatud 3—33 kr. Pensioni maksetakse 67 eluaastast alates, töövõimetusel korral varem.

— Tiisikuse vastu sundkindlustus on teostatud Itaalias. 1933. a. tuli maksudena sisse 132.232.789 liirat, kulutati 2.333. l. iga haige kohta ja 17,70 l. iga abistamise päeva kohta. 1933. aasta kavas oli 54 raviasutuse ehitamine.

— Põllutöölise õnnetuste vastu kindlustamist tahetakse teostada sügisel. Nagu ajalehtedest nähtub, koostatakse teedeministeriumis ja majandusministeriumis uus eelnõu.

Varem oli eelnõu välja töötatud teedeministeriumis.

— E. Töölise Kindlustusühisus ehitab maja. Selleks on lubatud peakoosoleku poolt 470 tuhat krooni, mis teeb 1/5 ühise kapitalidest. Ühisus ostis Tallinnas Narva maantee alul Brockhauseni pärijailt suure krundi, mil asetsevad praegu kino „Forum“, „Läti klubi“, rida teisi asutusi ja aitu.

Moodsa hoone ehitamist, mida tahetakse alata varsti, takistab linnaplaani muutmise. Kuigi sealhõlmalt Narva maantee on küllaldaselt lai, ka linna kasvades pole oodata Narva maanteel erilist liikumise kasvamist, suur osa sellest tänavast jääb palju kitsamaks, siiski on uues linnaplaanis ka Brockhauseni krundist osa võetud tänava alla. See takistab praegu hoone ehitamist tänava ääre. See osa linnaplaanist jäi küll viimasel linnavolikogu koosolekul kinnitamata. Kuidas küsimus otsustatakse, selgub vististi juba järgmisel volikogu koosolekul.

Tööõigus.

— Tööõiguse nõukogu Mehhikos. Mehhikos töötab 1934. a. oktoobrist alates tööõiguse nõukogu kui riiklik asutus, mil on ülesandeks tööõiguse kongressi otsuste elluviimine, töökaitse seaduste käsitlemine, valitsusele kõigis sotsiaalseadusandluse küsimustes nõu andmine, rahvusvaheliste töökongverentside otsuste elluviimiseks kaasaaitamine.

— Sundtöö Hiinas. Avalike tööde teostamiseks korraldatakse tänavu Hiinas Tše-Kiang provintsis sundtöid, millest peavad osa võtma kõik isikud, kes on 20—40 aastat vanad, välja arvatud ohvitserid ja sõjaväe meeskond, polit-

sei, riigiteenijad, õpetajad, üliõpilased ning kehaliselt ja vaimselt töövõimetus. Jõukamad võivad endid rahaga osta vabaks. Töösund kestab aastas 3—5 päeva. Tehakse maanteid ja veeteid, avalikke ehitusi jne.

Sundtöö nime all on mitmes teises diktaatuririigis, eesotsas Saksamaaga, püütud uuesti äratada ellu juba minevikku kadunud teoorjust.

Alles hiljuti soovitas ka üks Eesti lehtedest sundtööd kui distsipliini, riikliku mõtlemisviisi, avalike tööde teostamise ja tööle harjutamise abinõu. Ta arvas, et sundtööle võiks rakendada mõlemast soost noori inimesi teatud ajaks.

Muidugi ei taotele sundtöö neid kasvatuslikke ülesandeid, mille nimel ta sisse seatakse.

Töökaitse.

— Tööliste palgakõrgendusi streikide kaudu sõlmitud kollektiivlepingutena on viimase paari kuu kestes olnud mitmel töölal ja reas ettevõtteis. Tööliste palgaolude ja töötingimuste parandamine ei jäta oma mõju avaldamata ka haigekassadele: esiteks, majandusliku taseme tõusuga muutub elu tervemaks ja väheneb haigusjuhtumite arv, teiseks — haigekassade sissetulekud suurenevad, mis võimaldab omakorda paremini täita ülesandeid.

— Tööjuhataja ei teatanud õnnetusest. Õnnetusjuhtumi mitteteatamise pärast palus Tallinna Falkpargi tänaval nr. 18—15 elutsev Aleksander Ilau võtta vastutusele Vihterpalu jõe süvendustööde juhataja Bogdanovi. Ilau, nagu ta ise seletab, olnud 9. juulil Harjumaal Vihterpalu jõe süvendustöödel ja saanud seal jalast mättaga vigastada. Tööjuhataja Bogdanov aga polevat tänaseni õnnetusest teatanud ei tööinspektorile ega politseile. „Vaba Maa“.

— Meleski klaasivabrikus saavad töölised tasu 12 senti tunnis, see teeb 8-tunnilise tööpäeva kohta 96 senti, 25 tööpäevaga kuus 24 krooni. Igaüks võib endale kujutella, kuidas tööline suudab selle palgaga elada ise ja toita oma perekonda. Töö klaasivabrikus on — oskustöö, mille kaasas käivad oma erilised kutsahaigused, töö ise pole terve, vaid on tervist kahjustav. Töö klaasivabrikus kuulub ebar terveimate hulka.

11. juulil töid mitmed ajalehed Viljandist telegrammi, mis ütles, et töölised nõuavad tasu töstmist 17 sendini töötunnis (see teeks: 136 senti päevas ja 34 kr. kuus). Ja lisati kahtlustus: olevat tegemist kõrvalmõjudega, tööliste keskel teinud kihutust keegi valge mantliga mees. Kaks kihutajat vallandatud ja pünevus kadunud. Tööliste õhutamine on sündinud vististi kellegi vabrikust eemal seisja huvides.

Tähendab, selleks, et töölise nõudmised jätta tähele panemata, võeti käsitusele surveabinõud.

Vabrikus oli töös 208 tööliseid.

Igaühele, kui ta tahab olla vähegi õiglane, on selge, et kui töölisele maksetakse nii madalat palka nagu Me-

leskis, siis pole tarvis ei mingeid kihutajaid ega valge mantliga mehi. Tööliste keskel, nende perekondades peab nii madalate palkade juures puudus, vaesus ja kitsikus olema suur.

Omaval ajal oli haridus- ja sotsiaalministeeriumil eelnõu, mis käsitleti kuritegeliselt madalate palkade vastu võitlemist. See eelnõu jäi kõrvale. Elu aga näitab, et säärase seaduse järgi on siiski tarvidus.

— Tasuga puhkus Argentiinas. Pandi maksma seadus, mille järgi kõik büroo- ja äriteenijad saavad iga aasta puhkust: esimesel viiel teenistusaastal 10 päeva aastas, 6.—10. teenistusaastani 15 päeva, 11.—20. teenistusaastani 20 ja edaspidi 30 päeva aastas.

Eestis puudub büroo- ja äriteenijate puhkeaja korraldus, kuid soliidsemad ettevõtted võimaldavad oma teenijaile puhkust mitte vähemal määral kui Argentiinas ja mujal on seadustes ette nähtud. Seadusandlikul teel on võimalik puhkeajaga teostada kõigis ettevõtteis, ka neis, kus seda vabatahtlikult ei teostata.

— Ületundide keeld tekstiiltööstuses Prantsusmaal pandi tänavu maksma.

— Põllutööliste palgad Põhja-Ameerika Ühendriikides on hakanud 1934. a. alates jälle tõusma.

— Uus töötaja seadus kaubanduses hakkas Soomes maksma 1. jaan. 1935. a. Uue seaduse alla kuuluvad bürood, ärid ja juukselõikamise ettevõtted. Seaduse järgi võivad ettevõtted olla avatud kella 8—18, 1. juunist kuni 1. septembrini kella 7—19. Laupäevadel ja pühade eelsel päeval võivad bürood ja ärid olla avatud kella 17-ni. Pühapäevadel ja pühadel on piima-, leiva- ja lillekauplused avatud kella 6—11 vahel 3 tundi, samuti on avatud ajalehe-, tubaka- ja karastavate jookide müügikohad. Jõulu- ja jaanilaupäeval suletakse ärid kell 15.

Büroodes ja ärides on seadusega pandud maksma 8-tunniline tööpäev ja 47-tunniline töönädal. Kui tahetakse mõni päev töötada 9 tundi, siis tuleb teistel päevadel selle võrra tööaega vähendada. Ületunde on lubatud 200 aastas. Töötasu ületundide eest maksetakse 50% enam.

Pühapäevarahu on ette nähtud 38 tundi. Naised on pärast sünnitamist 6 nädalat tööst vabad.

— 40-tunnilist töönädalat tahetakse teostada Itaalias ja Tšehhoslovakkias.

Tervishoid.

— Suur tõus alkoholitarvituses on Eestis olnud käesoleva aasta 1. poolel. Riigi piiritusemonopoli läbikäik on selle aja kestes väärtuselt tõusnud 13,3% ja koguselt 12,9%. Joogipiiritust on müüdnud 199.100 liitrit (eelmisel aastal 150.200 l.), seega 48.900 ltr. ehk 32,6% enam. Võru- ja Viljandimaal on piirituse tarvituse tõusnud 41%. Üldse on riigi piiritusemonopoli läbimüük tõusnud 997.000 liitrit 1 milj. 099.300 liitriini. $\frac{1}{4}$ -liitriliste pudelite asemel on hakatud tarvitama $\frac{1}{4}$ -liitrilisi. Käiresti on joomine tõusnud Rakvere, Jõhvi, Tapa j. t. piirkondades. Piiritusemonopoli tulu oli üldse 6.184.200 kr. (eelmisel aastal 5.459.500 kr.), sellest joogipiirituse osa 5.713.200 kr.

Piirituse tarvituse tõusu üle pole põhjust rõõmustada. See on halb tunnus. Piirituse tarvituse suuremine sünnib rahva vaimse, kolbelise ja majandusliku tervishoiu arvel. Piirituse tarvituse tõus tõstab ka arstiabi, hoolekande, matuse, vangimajade, politsei, kohtute jne. kulusid, toob perekondadesse vaimset, kolbelist ja majanduslikku laostumist, muret, vaesust, tüli, haigust, enneaegset summa, eriti halvasti mõjudes noorpõlvele ja lastele.

Piirituse tarvituse tõus suurendab ka haigekassade väljaminekuid, sest üheks teguriks haigus- ja õnnetusjuhtumite arvu suurenemises on ka alkohol.

— Raviasutuste ja laboratooriumide seadus on avaldatud 16. juulil 1935 a. „Riigi Teatajas“ nr. 61. § 2 järgi võivad asutada ja ülal pidada raviasutusi ja laboratooriume riigi- ja omavalitsusasutused, haigekassad, Eesti Punane Rist, juriidilise isiku õigustega eraasutused ja organisatsioonid ning eraisikud. Seaduses on nähtud ette nende asutuste asutamise alused ja kord.

— Viisaastak 7 aastaga. „Pvl.“ kirjutab, et Võru maavalitsus on kinnitanud haridus- ja sotsiaalministeeriumi poolt nõutud rahvatervishoiu viisaastaku kava 7 aasta peale. Kava toovad muudatusi tervishoiu alal tegutsevate arstide ja ametnike ülesandesse.

— Kas on veejoomine puuvilja tarvitamise järele tervist kahjustav? H. Normann re-

— Sadamatöölise töötasu Uuel-Meremaal suurendati kokkuleppega 7. jaan. 1935. a. tunnis 2 šillingi pealt 2 šillingi 2 pencini. Suurendus hakkas maksma alates 27. sept. 1934. a.

fereerib „Eesti Arstis“ nr. 7 — 1935 E. M a g n u s e - A l s l e b e n i kirjutust Z. ärztl. Fortbildung 31, 14 (1934), kus ta ütleb, et mürgitisi puuviljaga ei tule õieti ette. Arvesse võiks tulla vaid sinihape, mis sisaldub puuvilja seemneis. Kui süüa rohkesti puuvilja seemneid, kusjuures need katki näritakse, oleks haruldasil juhtumel sinihappemürgitus mõeldav, kuid sõltumatult veejoomisest. Ka noor küpsemata puuvili ei sisalda õieti mürki. Vee tarvitamise puhul pärast puuvilja tarvitamist võib kergesti tekkida käärimisdüspeptiline kõhulahtisus, eriti ahüülilikul mao hüpermotiilsusega. Edasi võib veejoomise tagajärjel pärast puuvilja tarvitamist ilmestuda sooles toore puuvilja pundumine ühes tugeva gaasitekkimisega. Puuvilja üksikute sortide pundumisevõime on väga mitmesugune.

Puuvilja pundumine ja gaaside kogunemine sooles tõstab vahelihase üles, mõjutades südant ja vereringet.

Edasi kirjeldatakse neid haigusnähtusi, mis on tekkinud selle tagajärjel, ja nende ravimist.

— Inimese normaalse välisnaha floora. A. P o o m a n teeb „Eesti Arstis“ nr. 7 — 1935 kokkuvõtte E. J. A p a s o v a tööst „Inimese normaalse välisnaha floora“ üle.

Autor leidis inimese normaalse välisnaha mikrofloora olevat väga rikkalikku, mida enim on tähendanud ka Ebert, Bizozero, Forbinger, Jordan j. t. Eriti huvitavad olid Forbingeri katsed, kes pesi käsi 2 min. vältel seebiga, puhastas küünealused ja pesi siis käsi 2 min. vältel 3% karboolhappelahuga, kuivatas puhta rätiga ja valmistas selle järele kultuure, ning sai suurel määral pisikute kasvu. Autor kordas sama, ning saavutas 443 juhtu: 249 juhul stafülokokkide kasvu, 53 juhul sartsiinide, 8 juhul difteeriabatsillide, 2 juhul eoste, 10 juhul seente, 5 juhul b. mesenter, ja 3 juhul b. subtil. kasvu. Kõige rohkem pisikuid sisaldavaiks välisnaha piirkondadeks osutusid sõrmede vahed ja nasolabiaalsed kortsud, kõige vähem sisaldavaiks — aksillaarsed piirkonnad.

Tööpuudus.

— Tööpuuduse vastu võitlemiseks Prantsusmaal koostas tööminister Jacquier programmi, milles tunnustati tarviliseks tööpuuduse vastu kindlustamise kassa asutamine, tööaja lühendamise, koolikohustuse pikendamine, kõrvalteenistuse piiramine, välismaalaste, allealiste ja naiste töö piiramine, tööandjale tööpreemiate maksmine ja avalikud tööd.

— Poola avalike tööde kavas 1935.—1936. on töid 66.580.000 zloti ulatuses, siin hulgas tööliste korterite ehitamiseks ainult 5 miljonit

zl. Kõige enam kulutatakse teede ehitusele — 30.892.800 zlotti.

— Hispaanias tööpuuduse vastu võitlemiseks kavatsetakse 5 aasta jooksul kulutada avalikeks töödeks 1 miljard peseetat. 1935. aastaks on nähtud töid 200 milj. peseeta eest. Ehituskavas on ka koolide ja haigemajade ehitamine.

— Noortele töötuile töö võimaldamiseks luuakse Daanis erikorraldused.

Haigekassade tegevusest.

Haigekassa tegelaste, mitte ainult juhatuse liikmete ja asjaajajate, vaid ka volinike, peal on suur ja vastutusrikas ülesanne. Nad juhivad haigekassade tegevust, nad määravad kindlaks selle tegevuse raamid — eelarve ja määrused ühes abistamise normidega. Nad valvavad seadusenõuete täitmise järele ja peavad püüdma antud piirides saavutada võimalikult suuremaid tagajärgi.

Haigekassa ülesandeks on oma liikmete ja nende perekonnaliikmete abistamine ja neile ravi korraldamine. Oma ülesandeid suudavad nad teadlikult ja korralikult täita ainult siis, kui nad oma ülesandeid ka küllaldaselt tunnevad, kui nad maksvat haiguskindlustuse seadust ja selle kohta antud seletusi teavad.

Eestikeelne kirjandus, mis käsitleb sotsiaalkindlustust üldse ja haiguskindlustust eriti, on väike: koosneb vaid mõnest raamatust. Viimane ja uusim väljaanne, mis sisaldab haiguskindlustuse seaduse ja selle kohta antud seletusi, on 3. jsk. tööinspektori abi Osv. Vahtra koostatud „Tööliste haiguse vastu kindlustamise seadus ühes seletustega ja temas viidatud seadustega“. Hind 1 kroon, haigekassadele 75 senti. See on raamat, mis ei või puududa ühelgi haigekassa volinikul, kõnelemata juhatuse liikmeist. Mis me aga näeme? Tallinna ühisel Haigekassal on 382 volinikku, 11 juhatuse liiget, suur revisjonikomisjon ja sadakond teenijat. Kuna suur osa volinikke iga aasta vaheldub, siis võiks nende arvu kolme aasta jooksul, mis on möödunud O. Vahtra raamatu ilmumisest, lugeda umbes 700 peale. Kuid 3 aasta jooksul on Tallinna ühise haigekassa juhatuse liikmete, teenijate ja volinike poolt osetud ainult vaevalt 20 eks. „Tööliste haiguste vastu kindlustamise seadust“. Võiks vahest vabandada sellega, et neil on kasutamiseks mõni teine väljaanne. Teisi väljaandeid aga pole muid kui H. Evarti ja J. Põllupüü „Tööstuslise töö seadus“, mis on ilmunud 1926. a., kuid nüüd juba väga tunduvalt on vananenud, sest vahepeal on hulk seadusi muudetud ja haiguskindlustusseaduse kohta on riigikohtu ja kindlustusnõukogu poolt antud hulk uusi seletusi. Haiguskindlustuse seadust vene keeles on Eestis vaid vaevalt kümnekonnal isikul.

Järeldus: volinikud, juhatuse liikmed ja teenijad, välja arvatud vähesed, ei loe haiguskindlustuse seadust üldse ega jälgi neid seletusi, mis antud.

Sama, mis on öeldud Tallinna ühise Haigekassa kohta, on maksjev ka terve rea teiste haigekassade suhtes, kuna suur osa haigekassasid on oma volinikke ja juhatusliikmeid seaduseraamatuga siiski varustanud.

Ainukeseks ajakirjaks, mis käsitleb sotsiaalkindlustuse küsimusi, on „Töö ja Tervis“, mida loetakse Tartus, Narvas, Rakveres, Viljandis, Paines, Kohtla-Järvel, Sindis, Hiiu-Kärdlas ja mujal õige suurel arvul, juhatuse liikmed ja volinikud on peaaegu viimсени lugejate hulgas. On aga haigekassasid, kelle tege lasist vaid vähesed tellivad sedagi väga odavat ajakirja. Tallinna Ühise Haigekassa tege-

lasist teevad seda ainult mõned, ta teenijaist ainult üks. Sotsiaalkindlustust käsitleva kirjandusega ei taheta teha tegemist ka Pärnus, Kohilas ja Kundas.

On loomulik, kui haigekassade tegelased kõikjal püüavad sotsiaalkindlustuse küsimustega tutvuda sellegi vähese kirjanduse kaudu, mis eesti keeles on neile kättesaadav. Kui nad seda ei tee, sis pole neil ka küllaldaselt teadmisi ja kogemusi praktilises elus nende küsimuste õigeks ja otstarbekohaseks käsitelamiseks. Nad teevad seda kobamisi, ja sellest on vaid kahju. Ärgu keegi arvaku, et sellega, kui ta on valitud volinikuks või juhatuse liikmeks, vanajamul talle ka asjatundmise pistab peajaju. Ei — asjatundmist võib ta omandada ainult õppimise ja lugemise kaudu. Kui ta seda ei tee, jääb ta vähikuks, oma kohast ja kohustustest hoolimata. Ärgu arvatagu, et haigekassas on küllalt sellest, kui oskad kõnelda küsimuse poolt või vastu. See kõnelemine on õigustatud ainult siis, kui selleks on tarvidus ja kui küsimust tuntakse. Kuidas võib aga küsimust tunda isik, kes vastavat seadust ja kirjandust ei loe? Kuigi ta on aastaid oma kohal, omab küll mõningaid praktilisi kogemusi, kuid kui sel puuduvad teoreetilistest teadmistest alused, jääb kõik puudulikuks ja poolikuks.

— Tallinna Ühise Haigekassa haigla, mis hiljuti avati, on nüüd juba tööga üle koormatud. Samuti on rohkesti haigeid ka linna- ja teistes haiglates. Nagu sellest nähtub, osutuvad kartused, millega esineti haigekassa haigla asutamise vastu, nagu oleks haiglais küllalt ruumi, täiesti alusetuks.

— Tallinna Ühise Haigekassa uues juhatuse on: esimeheks J. Karask, abiesimeheks A. Kirp ja R. Koppelmann, teisteks liikmeteks: O. Ruus (senine esimees), E. Petree, A. Karu, J. Ringsmann (kõik endised) ja uued: R. Jõulu, A. Jaanus, A. Mänd ja K. Täheve.

— Üliõpilaskond palkas haigekassa arsti. Nagu teada, tahetakse üliõpilaskonna haigekassas eeloleval sügisel ükskõik missugusel kujul või ulatuses alustada tegevust. See loots näib ka täituvat. Üliõpilaskonna juhatuse poolt on võetud juba ametisse haigekassa arst. Ühel viimasel koosolekul kinnitati sellele kohale endine haigekassa toimkonna juhataja dr. Elmar Jakobson, kes üliõpilaskonna haigekassa asju on ajanud juba pikemat aega. Haigekassa arst on võetud ametisse arvates 1. juulist.

Ühtlasi üliõpilaskonna juhatus volitas dr. E. Jakobsoni üliõpilaskonna poolt Rahvusvahelise Üliõpilasliidu arstiteadusliku komisjoni kirjavahetajaks liikmeks.

Neil päevil lõpeb üliõpilasmaja kolmandal korral haigekassa toimkonnale määratud ruumides remont. Sinna seatakse sisse arstikabinett.

„Postimees“

— Perekonnaabi piiramine Pärnu haigekassas. Pärnu ühishaigekassas antakse toetust ja arstiabi ainult neile perekonnaliikme-

tele, kelle haigekassas registreerimisest on möödunud vähemalt üks kuu, mispärast oleks soovivat, et iga kassalige registreeriks oma perekonna haigekassas otsekohe pärast tööle asumist. Registreerimisel on vajaline esitada isikutunnistus või perekonnaseisumeti tunnistus.

— Põltsamaa ühishaigekassa koosolek. Pühapäeval pidas Põltsamaa ühishaigekassa oma peakoosoleku Põltsamaa Piimaühingu kontori ruumides, millest võttis osa umbes kümnendik kogu liikmete arvust. Sõnavõtuta kinnitati 1934. a. aruanne, mis lõppes 145-kroonilise puudujäägiga, mille on tinginud palkade alanemine, arstitasu endiseks jätmine ja rohuhindade osaline tõus. Kulused nõudis arstiabi 528 kr., perekonnabiraha 82,65 kr. ja arstitasu 993,83 kr. Eelarve on koostatud tasakaalus 3958 krooniga. Tulused saadakse liikmemaksust 957 kr., ravikapitalist 1914 kr. jne. Kuluosas on arstiabiks määratud 2200 kr.

Juhatusse valiti A. Jürgens, A. Puusepp, M. Kongas, E. Kannus, R. Ventsel, revisjonikomisjoni Milberg, Klettenberg, Palm. Liikmemaks jäeti endiseks.

„Sakala“.

— Narva üldise haigekassa volinike peakoosolek oli 30. juunil. Koos oli 47. Juhatas

H. Lill, abiks oli J. Kosse. Protokollis E. Keskspaik.

Haigekassa tegevusest ja EHL kongressist andis ülevaate esimees A. Mägi. Loeti ette tööinspektori revisjoni protokoll. Haigekassale allub 172 käitist 2132 liikmega ja 1868 abiõigusliku perekonnaliikmega. Neist on Narvas 122 käitist 957 liikmega, teised on väljaspool.

Kassal oli tulused tänava 1. jaanuarist kuni 1. juunini: talituskapitalil kr. 18.962,67, arstiabikapitalil kr. 9.489,38, kokku kr. 28.452,05. Kulused oli: toetusraha osalistele kr. 5263,96, abiandmiseks perekonnaliikmeile kr. 2472,83, kassaliikmete arstimiseks kr. 7311,39, raviasutuste kulud kr. 13.908,93, valitsemise kulud kr. 4236,05, kokku 33.193,16 kr. Seega üldine puudujääk 4741,11 kr.

Otsustati mõned kassaosaliste palved.

Kanti ette revisjonikomisjoni aruanne, mille järgi arvepidamine ning asjaajamine leiti olevat korras ja juhatuse tegevus seaduspärane.

Juhatusse valiti 2 aastaks: Joh. Kosse, H. Lill, Al. Mägi, K. Kallas, K. Käo.

Revisjonikomisjoni valiti: P. Brandt, J. Karrus ja J. Peterson.

Lõpuks esitati juhatusele mõned küsimused ja sooviavaldused.

„TÖÖ JA TERVISE“

varematest aastakäikudest on veel saada:

1925. a.	— brošeeritud	Hind 80 senti
1925. a.	— kartoneeritud	” 1.— ”
1926. a.	— brošeeritud	” 1.— ”
1926. a.	— kartoneeritud	” 1,25 ”
1927. a.	— brošeeritud	” 1.— ”
1927. a.	— kartoneeritud	” 1,25 ”
1928. a.	— brošeeritud	” 1.— ”
1928. a.	— kartoneeritud	” 1,25 ”
1929. a.	— brošeeritud	” 1.— ”
1929. a.	— kartoneeritud	” 1,25 ”
1930. a.	— brošeeritud	” 1.— ”
1930. a.	— köidetud . .	” 1,50 ”
1931. a.	— köidetud . .	” 1,50 ”
1932. a.	— köidetud . .	” 1,50 ”
1933. a.	— köidetud . .	” 1,50 ”
1934. a.	— köidetud . .	” 1,50 ”

Haigekassadele saadetakse 1925.—1932. aastakäigud 50-sendilise hinnaalandusega.

O. Vahtra, III jsk. töökaitse abiinspektor

„Tööliliste haiguse vastu kindlustamise seadus“

(Tööstusliku töö seaduse III peatükk)

Ühes seletustega ja temas viidatud seadustega. Raamat sisaldab peale seaduse ka kinnitatusnõukogu ja riigikohtu seletusi ning on tarviliseks käsiraamatuks igale töösturile ja töölisele, eriti aga haigekassa tegelastele ja osalistele.

Hind 1 kroon, haigekassadele 75 senti.

SISU: 1) Tervishoiu 5—7 aastaku kavatsuste puhul — L. Johanson. 2) XIX rahvusvaheline töökonverents — Aug. Gustavson. 3) Tööstuslike töötülide lahendamise küsimus. 4) Haigekassa teenijate töö- ja puhkeajast — J. Tampel. 5) Trükitööliste puhkekodu — A. Offenbach. 6) August Paal 60-aastane (pildiga). 7) Vaimu tervishoid. 8) Sotsiaalkindlustus. 9) Tööõigus. 10) Töökaitse. 11) Tervishoid. 12) Tööpuudus. 13) Haigekassade tegevusest. 14) Kuulutused.

Tegev toimetaja L. Johanson, kaastoimetaja Aug. Gustavson.

Vastutav toimetaja Karl Lukk.

Väljaandja Eesti Haigekassade Liit.

Ilmunud 3. augustil 1935. a.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk tänn. 2. 1935.